

Voor Jean Pierre Rawie is het schrijven van poëzie geen lopende-band-werk Gedichten moeten eeuwig meekunnen

Het heeft een aardige tijd geduurd, maar nu is de nieuwe bundel van de in Groningen woonachtige dichter Jean Pierre Rawie eindelijk verschenen: 'Geleende tijd'. Evenals zijn twee voorgaande bundels bevat deze 'nieuwe Rawie' zowel eigen als vertaald werk en is de toon weemoedig en melancholisch. Zijn uitgever pakte meteen flink uit: de eerste oplage - de eerste tot en met de vierde druk - bevat al meteen 10.000 exemplaren. Dat is veel, heel veel, voor een bundel van een Nederlandse dichter. Maar voor de nieuwe bundel van Rawie is dat eigenlijk wel normaal, aangezien hij een van onze meest populaire dichters is. Een gesprek over de literatuurkritiek, de regels op een grafzerk en de druk van het succes: „Het schrijven is de afgelopen

van kan." Rawie heeft in *Geleende tijd* trouwens meer dan in de voorgaande bundels de vorm van het sonnet losgelaten. „Nou ja, deze gedichten dienden zich zo aan," reageert hij nuchter. „En daardoor heeft deze bundel een ander karakter gekregen, alhoewel de bezonken toon dezelfde is gebleven." Het kortste gedicht is getiteld *Naam* en kan op verschillende manieren worden gelezen. De dichter beschrijft in het kwatrijn onder meer hoe hij werd getroffen door het zien van een aantal regels van zijn hand op een grafsteen. Zijn er veel regels van hem aan te treffen op de Nederlandse begraafplaatsen? „Hoeveel grafstenen regels van mij bevatten, weet ik natuurlijk niet. Soms maakt iemand mij erop attent. En dan ben ik wel ontroerd. Het is ook voor mij mooi wanneer mensen troost ontleen aan iets dat ik heb geschreven. En ik denk dat mijn nieuwe bundel ook weer veel regels bevat die zo in een rouwadvertentie kunnen. Maar goed, daar schrijf ik die regels natuurlijk niet voor."

Is hij vaak op begraafplaatsen aan te treffen? „Zo'n begraafplaats is natuurlijk een heel rustige omgeving, en die kan inspirerend werken. Maar het is niet zo dat ik als een romantische jongeling in het maanlicht tussen de zerken dwaal. En verder gaat het mij ook niet om die 'ik' in de gedichten. Het is nu juist de bedoeling dat de lezer die 'ik' wordt. Als ik voor een volle zaal gedichten voorlees, merk ik soms wel eens dat mensen denken dat ik alleen maar over mezelf schrijf. En dan zeg ik meestal: u merkt dat deze man het niet gemakkelijk heeft. Dat is ook wel zo, maar daar gaat het niet om. Maar daarnaast is het natuurlijk niet vreemd dat mensen mij vereenzelvigen met de figuur uit mijn gedichten. Poëzie is immers de ervaringskunst bij uitstek. Om die reden heb je weinig wonderkinderen in de literatuur. Je moet eerst iets hebben meegemaakt, voordat je het tot kunst om kunt werken. Je moet weten waar je het over hebt. De meeste pubers schrijven gedichten. Bij de meesten gaat die groei toornis weer over, maar sommige onfortuinlijke individuen die wij dichters noemen gaan er de rest van hun leven mee door."

Religieuze tintje

Sommige gedichten hebben een religieus tintje. Zo eindigt het gedicht *Ten geleide* met de regels 'het licht dat soms van gene zijde/voor onze voeten schijnt.' Geloof Rawie in het leven na de dood? „Wij weten helemaal niets van een hiernamaals, net zomin we weten waar kunst vandaan komt. Ik zeg het dus altijd maar zo: ik schrijf met de intentie dat het voor de eeuwigheid is, want daar komt het ook vandaan. Het is dus logisch dat je dan ook de optie van een hiernamaals open wilt houden. Ik vind het daarnaast een onverdraaglijke gedachte dat mensen van wie je houdt op een bepaald moment volledig verdwenen zijn."

Gek verwijt

In de kritiek krijgt Rawie soms op een verwijtende toon te lezen dat zijn bundels door veel mensen worden gekocht. „Dat is natuurlijk heel raar en heeft volgens mij te maken met het bekende Van Gogh-syndroom. Zo van: iemand kan pas een geniale kunstenaar zijn wanneer hij tijdens zijn leven niet wordt gewaardeerd. Dat is een soort laat-romantisch idee. Maar er zijn echt uitzonderingen, hoor. Wanneer je geen succes hebt, heeft dat niet automatisch te maken met

grafzerk en de druk van het succes: „Het schrijven is de afgelopen jaren wat gestager gegaan. De gedichten moeten per slot van rekening voor eeuwig mee kunnen, vind ik. Anders moet je geen gedichten publiceren.”

Twee jaar geleden ging ik even bij de dichter op de thee - de wereld is per slot van rekening klein, en helemaal in Groningen - nadat zijn uitgeverij de nieuwe dichtbundel had aangekondigd. En hoe: maar liefst vier pagina's waren te lezen in de nieuwe aanbiedingsbrochure over de 'nieuwe Rawie'. En dat terwijl de geruchtenmachine in Groningen melding maakte van de blokkade waarvan de dichter last zou hebben!

Door **Jacob Moerman**
Foto's **Bert Jippes**

Of er inderdaad sprake was van die blokkade, is nog steeds niet helemaal duidelijk. Maar het was toen te merken dat Rawie bepaald niet in zijn nopjes was met deze streek van zijn uitgever. Nu kan hij luchtigjes praten over de aankondiging

Jean Pierre Rawie

van weleer: „Ja, dat was dus een beetje voorbarig. Ze dachten dat ik daardoor misschien wel sneller zou gaan dichten. Maar gelukkig heb me daar niets van aangetrokken. Het schrijven van gedichten is natuurlijk geen lopende-band-werk. Het is nu een boek geworden dat in ieder geval mijn eigen toets van kritiek heeft weten te doorstaan. En het is natuurlijk beter dat je na zeven jaar met een bundel komt waar je echt tevreden over bent, dan met een werkje dat je hebt afgeraffeld. Daarnaast heb ik ook gemerkt hoezeer succes op je kan drukken. Ik wil geen concessies doen aan de lezers, maar je bent je tijdens het schrijven van een gedicht wél voortdurend bewust van het grote publiek. En dat mag je geen rotzooi voorschotelen, vind ik.

„Ik zie deze bundel heel duidelijk als een vervolg op de twee voorgaande bundels,” laat de dichter vervolgens weten. Waarom noemt hij alleen de twee voorgaande bundels, *Woelig stof* en *Onmogelijk geluk* uit respectievelijk 1989 en 1992, die voor hoge oplages zorgden? Rawie heeft immers voor die tijd ook een aantal dichtbundels geschreven. „Drie, om precies te zijn. Ja ach, dat is werk waar ik eigenlijk afstand van heb genomen. Niet dat er iets fout aan die gedichten is, maar zo schrijf ik nu eenmaal niet meer. De laatste drie bundels vormen een geheel. Eigenlijk kun je zeggen dat ik één verhaal heb weten te vertellen. En ongetwijfeld zal nu de kritiek de kop opsteken dat ik me met deze nieuwe bundel heb herhaald. Maar, zoals Gerard Reve het ooit heeft geformuleerd, moet ik dan soms iemand anders herhalen? Als je eenmaal je eigen toon hebt gevonden, hou je je daar natuurlijk aan. Mijn vorige bundel *Onmogelijk geluk* is in twee vlagen geschreven. En nu is het allemaal wat gestager gegaan. De gedichten moeten per slot van re-

kening voor eeuwig mee kunnen, vind ik. Anders moet je geen gedichten publiceren. Het is alleen jammer dat veel mensen niet zullen zien hoezeer je met een gedicht hebt geworsteld. Ik heb gedichten geschreven waarvoor ik heel lang heb moeten werken aan één regel. Natuurlijk heb ik de afgelopen zeven jaar ook andere dingen geschreven, gelegenheidsgedichtjes en meer grappige dingen. Maar die zijn niet in deze bundel beland.”

Vertalingen

Zestien gedichten van eigen hand heeft Rawie in *Geleende tijd* opgenomen. Daarnaast bevat de bundel een groot aantal vertalingen van gedichten van onder anderen Aleksandr Blok en Jorge Luis Borges. De Groninger is in deze afdeling met

vertalingen begonnen met drie gedichten van Giacomo da Lentini -1200?-1250? -, de eigenlijke uitvinder van het sonnet. Tussen de regels krijgen de lezers op die manier een korte geschiedenis van deze vorm van dichtkunst voorgeschiedeld. „Je kunt zien dat Giacomo da Lentini het maken van een sonnet eigenlijk nog niet goed onder de knie had. Hij had bijvoorbeeld nog niet in de gaten dat je altijd met een sterke regel moet eindigen. En als vertaler mag je een gedicht niet mooier maken dan het is. Pas Petrarca heeft het sonnet de defintieve vorm gegeven, maar ik vond het leuk om een paar van Da Lentini op te nemen. In mijn bundel heb ik ook vertalingen opgenomen van gedichten van Francisco de Quevedo. En die zijn duizend keer zoveel beter dan die van Da Lentini.”

Gedichten van Petrarca heeft Rawie overigens nooit vertaald. „Misschien wel door een soort schroom. En daarnaast zijn sommige dingen niet te vertalen. In het Italiaans kan iets volkomen vanzelfsprekend klinken, maar veel te zoetelijk worden in een Nederlandse vertaling. Het vertalen van mijn gedichten kan ook problemen opleveren. Kijk, ik schrijf natuurlijk moderne poëzie, maar bedien mij van eeuwenoude vormen. Als iemand in Duitsland een gedicht van mij wil vertalen, zal hij al snel gaan denken aan de bekendste Duitse sonnettendichters. En die leefden in de vorige eeuw! Zijn vertaling zal daardoor al snel ouderwets worden dan het origineel. Dat is een groot probleem. Het wachten is dus op een echte dichter die mijn werk wil vertalen, iemand die de juiste toon kan treffen. Er zijn incidenteel gedichten van mij vertaald, in het Italiaans, Engels, Duits. Maar een bundel is nog niet in vertaling verschenen. Deze week ontmoet ik een Italiaan die grote belangstelling heeft. Ik zal dus maar afwachten of hij er iets

Uit de bundel 'Geleende tijd'

Naam

De kwintessens van je verzameld werk: in een zorgvuldig onderhouden perk kom je opeens een aantal regels tegen en ziet je naam op een granieten zerck.

Verloop

Ik doe de dagelijkse dingen volgens een vastgestelde wet, en de seizoenen die vergingen zijn per kalender bijgezet.

En niemand ziet dit onbewogen verloop de kalme wanhoop aan, waarmee ik alles voor mijn ogen zag worden en teloor zag gaan.

Maar wat vergeleed, wat mag verglijden, ik weet diegenen om mij heen van wie ik zonder tranen scheidde, en die ik tranenloos beweene.

pas een gemate kunstenaar zijn waarmee hij tijdens zijn leven niet wordt gewaardeerd. Dat is een soort laat-romantisch idee. Maar er zijn echt uitzonderingen, hoor. Wanneer je geen succes hebt, hoeft dat niet automatisch te betekenen dat je een genie bent. En Goethe, Poesjkin en Petrarca waren tijdens hun leven al tamelijk beroemd en hebben er nooit naar gestreefd om die erkenning mis te lopen.

„Voor mij bestaat een gedicht van mijn hand pas als het wordt gelezen door iemand die ik niet persoonlijk ken. Ik vind het dan ook erg belangrijk dat mijn werk door zoveel mogelijk mensen wordt gelezen. Je hoort vaak de klacht dat de poëzie het stiefkindje is van de literatuur, maar dat hoeft dus helemaal niet. De impopulariteit van de poëzie ligt vaak ook aan de dichters zelf, of aan de poëziekritiek. Sommige dichters en critici kun je ervan verdenken dat ze hun uiterste best doen om door zo weinig mogelijk mensen te worden gelezen. Wanneer mensen een stuk lezen over de functie van het wit op een pagina, vind ik het logisch dat ze zich van de poëzie afwenden.”

Literaire prijs

Krijgt Rawie soms ook te maken met jaloezie van andere dichters? De meesten verkopen immers niet meer dan hooguit een paar honderd bundeltjes. „Kijk, de poëziekritiek in Nederland wordt voornamelijk geschreven door mensen die zelf poëzie maken. Dat doen die mensen omdat ze anders het hoofd niet boven water kunnen houden. En voor hen is het dan natuurlijk moeilijk om over dichters te schrijven die een groter publiek weten te bereiken. Zo is het bijvoorbeeld ook frappant dat Neeltje Maria Min, een van onze bekendste dichters, nooit een literaire prijs heeft gekregen. Maar goed, als je zou moeten kiezen tussen een paar aaien onder de kin van een paar collega's of erkenning van een groot lezerspubliek, dan lijkt mij de keuze niet zo moeilijk. Dickens zei het al: de enige kritiek die ik serieus neem, zijn mijn verkoopcijfers.”

Jean Pierre Rawie: 'Geleende tijd'. Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam. Prijs: fl.35,00.

Jean Pierre Rawie

Geleende tijd

UITGEVERIJ BERT BAKKER

◀ Jean Pierre Rawie in zijn met boeken gevulde kamer: „Dickens zei het al: de enige kritiek die ik serieus neem, zijn mijn verkoopcijfers.”

◀ Uit de bundel 'Geleende tijd'.